

Zpracování e-learningového kurzu češtiny ve formátu MOOC

Ivan Šmilauer

► **To cite this version:**

Ivan Šmilauer. Zpracování e-learningového kurzu češtiny ve formátu MOOC. Starý Kořánová I. – Vučka T. Čeština jako cizí jazyk VIII., Aug 2016, Prague, Czech Republic. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, pp.107-119, 2016, Čeština jako cizí jazyk VIII. Sborník příspěvků z VIII. mezinárodního symposia. <hal-01444968>

HAL Id: hal-01444968

<https://hal-inalco.archives-ouvertes.fr/hal-01444968>

Submitted on 24 Jan 2017

HAL is a multi-disciplinary open access archive for the deposit and dissemination of scientific research documents, whether they are published or not. The documents may come from teaching and research institutions in France or abroad, or from public or private research centers.

L'archive ouverte pluridisciplinaire **HAL**, est destinée au dépôt et à la diffusion de documents scientifiques de niveau recherche, publiés ou non, émanant des établissements d'enseignement et de recherche français ou étrangers, des laboratoires publics ou privés.

Zpracování e-learningového kurzu češtiny ve formátu MOOC

Ivan Šmilauer

Cílem tohoto příspěvku je představit zpracování e-learningového kurzu češtiny ve formátu MOOC (Massive Open Online Course), který vzniká v současné době na pařížském institutu Inalco (Institut national des langues et civilisations orientales, v českém překladu Národní ústav východních jazyků a kultur)¹.

Dříve než přistoupíme k samotné problematice, připomeňme, že Inalco je vysoká škola zaměřená na výuku jazyků, které spadají mimo tzv. západní civilizační okruh: vyjma jazyků románských a germánských se zde vyučuje většina evropských jazyků (tj. např. všechny živé slovanské jazyky včetně horní a dolní lužické srbštiny), jazyky severní a subsaharské Afriky, jazyky Blízkého, Středního a Dálného východu, některé jazyky tichomořských ostrovů i původní jazyky americké; celkem je zde možné studovat více než 120 jazyků z celého světa.

Počátky výuky češtiny na Inalco² sahají do let 1917 až 1918, kdy zde působil jako pedagog pozdější československý ministr zahraničních věcí a prezident Edvard Beneš. Stálá sekce českého jazyka byla i jeho přičiněním zřízena v roce 1920. Bezmála stoletá historie této sekce je dokladem trvalého zájmu francouzského publika o studium češtiny. Dodejme však, že ne vždy je na francouzských školách tento zájem kvitován odpovídající podporou, o čemž svědčí zánik nebo omezení hned několika lektorátů v posledních letech. Inalco je v současnosti jedinou vysokou školou ve Francii, která nabízí specializovaný bakalářský a magisterský diplom v oboru český jazyk, literatura a kultura. Každoročně je v tomto programu zapsáno kolem třiceti studentů. Ambicí projektu, který zde představujeme, je poskytnout snadno dostupný online kurz češtiny co nejširšímu počtu frankofonních zájemců, respektive je motivovat k prezenčnímu studiu.

¹ Členy autorského týmu jsou Patrice Pognan, Ivan Šmilauer a Magdalena Vigent.

² Inalco samotné má více než třísetletou historii, viz <http://www.inalco.fr/institut/presentation-politique-institut/histoire-riche>.

1. Charakteristika kurzů MOOC

Kurzy MOOC³ představují nový, progresivní typ e-learningu, který v posledních letech nachází čím dál širší uplatnění v akademické sféře po celém světě⁴. V porovnání s běžnými typy distančního vzdělávání jsou tyto kurzy v mnohém specifické. Jak napovídá jejich označení, cílovým publikem je široká veřejnost (massive), pro kterou jsou tyto kurzy poskytovány bezplatně (open) na internetu (online) zavedenými vzdělávacími institucemi. Jejich náplň a struktura vycházejí z pedagogických postupů vlastních vysokoškolské výuce (course). Do jisté míry se jedná o převedení prezenčního typu studia do elektronické podoby: pro každý kurz je po určitou dobu otevřený zápis; kurzy samotné jsou vedené vyučujícím, který postupně vykládá učební látku a poskytuje účastníkům rozšiřující materiály; kurzy mají časově omezený průběh; nabyté znalosti účastníků jsou pravidelně prověřovány; po skončení kurzu získávají úspěšní absolventi atestaci. Důraz je také kladen na sociální rozměr učení a vytváření interaktivní komunity posluchačů.

1.1. Vznik a vývoj kurzů MOOC

První kurz ve formátu MOOC byl poskytnut kanadskou univerzitou v Manitobě v roce 2008. Tato iniciativa byla pojata v duchu tzv. konektivismu, což je jedna z aktuálních teorií učení zohledňující vliv a možnosti digitálního prostředí ve vzdělávacím procesu⁵. Hlavním rysem tohoto přístupu je autonomní vytváření určité znalosti o daném tématu na základě vyhledávání dostupných materiálů a jejich usouvztažňování přímo samotnými studenty, učitel na tuto aktivitu jen dohlíží a případně ji koriguje žádoucím směrem. Dlužno dodat, že masivní kurzy, které se v následujících letech objevují na dalších amerických univerzitách (Stanford, MIT, Yale, Oxford a další), jsou většinou koncipovány tradičněji: daleko více se podobají klasicky strukturované prezenční výuce (výklad, procvičování a kontrola znalostí) s primární úlohou vyučujícího.

Prvním velkým úspěchem a zároveň důležitým impulsem k následnému rozmachu kurzů MOOC byl kurz věnovaný umělé inteligenci vytvořený na univerzitě ve Stanfordu, do nějž se na podzim roku 2011 zapsalo více než 160 000 posluchačů. Jako důkaz rostoucí popularity

³ V češtině se nejčastěji setkáváme s překladem *masivní* nebo *hromadný otevřený online kurz*.

⁴ Viz např. Haber, 2014, Lhommeau, 2014, Pomerol et al., 2014, Rapp, 2014, z kterých zde čerpáme. V českém kontextu se lze o těchto kurzech informovat zejména na stránkách „Metodického portálu RVP“ (<http://rvp.cz>), zřízeného Národním ústavem pro vzdělávání, viz např. Brdička, 2012. Problematice otevřených online kurzů v českém prostředí se věnuje také portál „Otevřené vzdělávání“, který zahájil své aktivity na podzim roku 2016, viz <http://otevrenevzdelavani.cz/>.

⁵ Viz Siemens, 2013. Kurzy vyvíjené v tomto kontextu bývají také označovány jako cMOOC.

masivních otevřených kurzů a jejich stále většího vlivu na současnou podobu distančního vzdělávání bývá často citován popularizační článek uveřejněný v listu New York Times, který označil rok 2012 rokem MOOC⁶. V současné době existuje několik desítek platforem, které poskytují infrastrukturu pro tvorbu a uveřejňování těchto kurzů⁷. Největší z nich je americká platforma Coursera, spravovaná společným konsorciem univerzit Stanford, Princeton, Michigan a Penn. Coursera zveřejnila již více než dva tisíce kurzů a jsou na ní zapsány desítky milionů studentů. Dále jmenujme např. platformu edX (Harvard a MIT), soukromou platformu Udacity, britskou univerzitní platformu FuturLearn nebo německou Iversity. V roce 2013 vznikl portál France Université Numérique (FUN)⁸, pro který připravujeme zde prezentovaný kurz češtiny. Tato výlučně frankofonní platforma dnes poskytuje bezmála dvě stovky kurzů a je na ní zapsáno přes 600 000 uživatelů ze 120 zemí.

Do českého prostředí začínají pronikat kurzy MOOC relativně pomalu, zřejmě kvůli nedostatečné podpoře ze strany univerzit, která je pro finančně náročný vývoj těchto kurzů nezbytná. Z aktivit, které vznikly v poslední době, jmenujme např. kurzy poskytované Právnickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci⁹ nebo platformu Seduo¹⁰, která sice nabízí kurzy formátem odpovídající standardům MOOC, ale ve většině případů za poplatek.

1.2. Typická struktura kurzu a formální aspekty obsahové náplně

Na příkladu platformy FUN¹¹ nyní přiblížíme strukturu a formální atributy typické pro kurzy MOOC. Je nasnadě, že mezi různými platformami existují rozdíly v realizaci jednotlivých prvků a v nabídce doplňujících nástrojů, nicméně samotná struktura kurzu a druh použitých materiálů bývají jednotné.

Ke konzultaci kurzu MOOC stačí připojení k internetu a běžný internetový prohlížeč, většina platforem je optimalizovaná i pro mobilní zařízení. Domovská platforma (Coursera, edX, FUN atd.) funguje jednak jako rozhraní pro studenty, kteří se po bezplatné registraci mohou libovolně zapsat do kurzů otevřených pro zápis, jednak jako rozhraní pro autory, kteří disponují požadovanými právy pro tvorbu a modifikaci jednotlivých materiálů.

⁶ Pappano, 2012.

⁷ Pro aktualizovaný přehled viz např. <https://www.class-central.com/providers>.

⁸ <http://fun-mooc.fr>

⁹ <http://www.nostis.org>

¹⁰ <https://www.seduo.cz>

¹¹ Platforma FUN používá open source rozhraní Open edX, <https://open.edx.org>.

Učební materiály jsou strukturovány do tzv. modulů, které zpravidla odpovídají jednotlivým týdnům, během kterých je kurz dostupný¹². Každý modul je rozdělený do sekcí, které mohou odpovídat jednotlivým dnům v týdnu nebo obsahově vymezeným okruhům. Každá sekce pak obsahuje konkrétní učební materiály a aktivity. Jednotlivé moduly, případně sekce, jsou zveřejňovány postupně; záměrem je vést studenta k pravidelnému studiu a postupnému pronikání do probírané látky.

Hlavním druhem učebního materiálu je video, které typicky zobrazuje samotného lektora a zpravidla také doplňující obrazový materiál, ať už statický (fotografie, diagramy, tabulky atd.), nebo dynamický (ve formě animací či vložených videozáznamů). Jsou možné i jiné způsoby ztvárnění výkladových videí, např. přímo v posluchárně natočená přednáška, snímání obrazovky počítače na způsob běžně dostupných videotutoriálů, využití obrazového výstupu z interaktivní elektronické tabule (interactive whiteboard) atd. Častým formátem je také interview, méně častým instruktážní reportáž, jejíž realizace je technicky i finančně náročnější. Výuková videa jsou zpravidla relativně krátká, zřídka jsou delší než 15 minut, běžně trvají 5 až 10 minut. Narozdíl od prezenčního studia, kdy je student vázán také svou fyzickou přítomností, při sledování videa na obrazovce počítače je totiž většinou obtížné udržet jeho pozornost na delší dobu. Jedním ze základních pedagogických předpokladů kurzů MOOC je tedy stručnost a výstižnost výukových videí. Tvůrci kurzu sice mohou volně publikovat jakýkoliv text a internetové odkazy, ty mají ovšem většinou pouze roli doplňujícího materiálu. Studium kurzu ve formátu MOOC tedy není založeno primárně na četbě textových podkladů, ale – podobně jako při prezenční výuce – na sledování obrazového materiálu a poslechu odborného komentáře.

Nově nabyté znalosti jsou testovány pomocí kvízů a cvičení. Jejich průběžné hodnocení může být součástí výsledného skóre, které se bere v potaz při udělování atestace o splnění kurzu. Často se také vyžaduje vypracování nějakého složitějšího úkolu, zejména u prakticky orientované výuky, např. v inženýrských oborech. Součástí hodnocení může být i kolektivní spolupráce na dokumentaci daného oboru nebo problému ve formátu *wiki*, jejíž vytváření většina platforem podporuje.

V neposlední řadě je v rámci každého kurzu k dispozici diskuzní fórum, které je určené ke komunikaci studentů s vyučujícími, respektive studentů mezi sebou. Fórum tak slouží k utváření komunity, která často zůstává dynamická i po skončení samotného kurzu. Vzhledem

¹² Typická délka kurzu je cca 5 až 7 týdnů.

k potenciálně vysokému počtu diskutérů bývají správou fóra pověřováni např. pokročilí studenti daného oboru, kteří sledují aktuální dění a vytvářejí vedoucím kurzu syntetické podklady, jež jim umožňují cíleně a zároveň úsporně reagovat na vznesené dotazy nebo eventuální problémy.

1.3. Kritické zhodnocení kurzů MOOC

Nyní se můžeme vrátit k základním atributům kurzů MOOC a zmínit i některé problematické skutečnosti, které jsou s tímto typem distančního vzdělávání spojené a které jsou také příčinou toho, že dnes již vlna nekritického protěžování těchto kurzů¹³ začíná poněkud opadat.

Do masivních kurzů se sice zapisují často i desítky tisíc studentů, počet těch, kteří je úspěšně absolvují, však zpravidla nepřesahuje 15 %, velké množství je i těch (až 70 %), kteří kurz, do nějž se zapsali, nikdy nezahájí¹⁴. Ukazuje se, že důležitou roli hraje nejen osobní motivace, která není u bezplatného distančního studia podmíněna snahou zúročit investovaný čas, případně peníze, jako je tomu u prezenční výuky, ale také časové možnosti každého uživatele.

Velký počet zápisů je dán bezplatností kurzu, která je umožněna hmotnou podporou ze strany jednotlivých univerzit. Realizace jednoho kurzu totiž vyžaduje často stovky až tisíce hodin odborné práce a představuje tak nemalou finanční částku¹⁵. Přesto jsou univerzity takové obnosy ochotny investovat, neboť publikování kurzů MOOC je pro ně otázkou prestiže. Ozývají se však i kritické hlasy, že jde v mnoha případech více o reklamu a marketingové cíle než o skutečný vzdělávací přínos pro společnost¹⁶.

Dalším z uváděných problémů je skutečnost, že atestace vydávané po úspěšném splnění kurzu nemohou mít právní platnost oficiálního diplomu nebo certifikace posvěcené univerzitou. V kurzu, který probíhá výhradně online, není totiž možné zcela jednoznačně zaručit identitu jednotlivých posluchačů a vyhnout se tak možným podvodům.

Interaktivita student-učitel je vzhledem k vysokému počtu posluchačů spíše omezená, což je problém zejména pro jazykové kurzy, kde má zpětná vazba ze strany učitele zásadní vliv na osvojování požadovaných dovedností. Možná i z tohoto důvodu je počet jazykových kurzů ve formátů MOOC zatím poměrně nízký. Z několika tisícovek kurzů, které byly k dispozici v

¹³ Viz užívání pojmů jako „MOOC-manie“ (Rapp, 2014, s. 23), „MOOC boom“ (Brdička, 2012) atd.

¹⁴ Lhommeau, 2014, s. 55.

¹⁵ Na amerických univerzitách dosahuje tato částka v některých případech až 250 000 \$ (viz Rapp, 2014, s. 44). Dotace na jeden kurz určený pro platformu FUN se pohybuje kolem 40 000 €. Subvence jsou věnovány především na technickou realizaci kurzu, samotní vyučující bývají honorováni jen výjimečně.

¹⁶ Viz např. Oliveri, 2016, s. 18.

roce 2014, jich bylo věnováno jazykové výuce pouze 26¹⁷, v současnosti je toto číslo zhruba dvakrát větší. Masivní jazykové kurzy jsou většinou určené pro pokročilé studenty angličtiny, vznikají však i kurzy pro začátečníky v nejrozšířenějších světových jazycích, jako španělština, čínština nebo italština.

2. Projekt *Kit de contact en langues*

Inalco získalo v roce 2014 prostředky na financování svých kurzů MOOC v soutěži vypsané konsorciem pařížských univerzit Université Sorbonne Paris Cité (USPC) ve spolupráci s platformou FUN. Projektu nazvaného *Kit de contact en langues*¹⁸ se účastní celkem osm jazyků: arabština, barmština, berberština, čeština, čínština, hebrejštiny, mexický domorodý jazyk mazatek a turečtina. Cílem projektu je vybavit zvědavého návštěvníka dané jazykové oblasti nejzákladnějšími řečovými a sociokulturními dovednostmi, nezbytnými k navázání kontaktu v cizím jazyce. Všechny osm kurzů má společné komunikační cíle: úspěšně absolventi by měli po ukončení kurzu umět pozdravit a představit se, zajistit si ubytování, užívat různé místní dopravní prostředky, nakoupit si suvenýry nebo jídlo a podat objednávku v restauraci. Nejde o to zcela vyčerpat všechny jazykové a komunikační aspekty jednotlivých okruhů, ale poskytnout to nejdůležitější v takových situacích, do jakých se může cizojazyčný mluvčí pravděpodobně dostat.

2.1. Struktura a formální ztvárnění kurzu

Náplň kurzu češtiny je rozvržena do pěti týdnů. Čtyři dny v týdnu jsou věnovány výuce, jeden den k testování předchozího učiva ve formě psaných cvičení. Předpokládáme, že je rozumné požadovat od studentů, aby denně věnovali kurzu zhruba 40 minut, tzn. celkem 20 minut na sledování jednotlivých videosekvencí a 20 minut na doplňující aktivity. Týdně se jedná tedy o zhruba o 3 až 4 hodiny práce, což je běžná zátěž u většiny kurzů MOOC.

Hlavním učebním materiálem jsou i v našem případě výuková videa. Prvním typem videa je ilustrace určité komunikační situace – hraný dialog, který netrvá zpravidla déle než 20 vteřin. V opakujičích se sekvencích je možné shlédnout scénku bez titulků, následně s českými a francouzskými titulky s pauzami pro pohodlné čtení a konečně znovu celou scénku s českými

¹⁷ Viz Martín-Monje & Bárcena, 2015, což je zatím jediná monografie, která se tématu jazykových kurzů ve formátu MOOC věnuje.

¹⁸ V českém překladu Základní vybava pro navázání kontaktu v cizím jazyce.

titulky bez přestávek. K dispozici je také přepis dialogu v češtině v textové podobě a francouzský překlad.

I z důvodu relativně omezeného rozpočtu¹⁹ nejsou scénky natáčeny s živými herci, ale s loutkami. Loutky pocházejí z autorské dílny výtvarnice Heleny Rokytové, která zejména v šedesátých a sedmdesátých let působila jako ilustrátorka dětských knih, mimo jiné i pro Státní nakladatelství dětské knihy nebo Albatros. Pomocí neobvyklého, často i humorného zobrazení běžné komunikační situace se jednak snažíme přispět k lepšímu zapamatování jednotlivých replik a výrazů, jednak jde o způsob, jak upozornit na bohatou tradici českého loutkářství. Loutky jsou také jedním z prvních specifických předmětů, se kterými se zahraniční turista setká v obchodech se suvenýry.

Na tyto scénky navazují krátké teoretické prezentace ve francouzštině, které vysvětlují a rozvíjejí některý z jazykových jevů nebo obsahových témat (réalie), které se v předchozích scénkách objevily. Tato videa mají formu tzv. screencastu, jedná se tedy o komentované prezentace typu PowerPoint, které využívají dynamických animací a diagramů, a to zejména k názornému zobrazení fungování jednotlivých gramatických jevů, např. změna koncovky v závislosti na funkci substantiva ve větě apod.

K procvičování učiva jsou určena videa s aktivitami, které spočívají v pochopení mluveného textu a v řečové produkci, například formou opakování nebo odpovídáním na otázky. Dále budou k dispozici běžná jazyková cvičení (zejména doplňovací a transformační).

Vedle komunikačně zaměřené výuky je jeden den týdně vyhrazen pro nepovinný lingvistický seminář, který uvádí probíranou látku do širšího teoretického kontextu, a to i z hlediska slavistického. Cílovým publikem jsou sice především úplní začátečníci, byly bychom ovšem rádi, kdyby mohl být kurz užitečný i pro pokročilejší studenty, respektive pro zájemce o češtinu z řad lingvistů.

2.2. Obsah kurzu

Zásadním úkolem bylo tyto materiály uspořádat do didaktického scénáře, který musí brát v potaz jak stanovené komunikační cíle kurzu, tak jednotlivá omezení kladená na jeho časovou náročnost a na délku jednotlivých sekvencí.

¹⁹ Přidělený grant byl rozdělen rovným dílem mezi 8 různých kurzů, které z projektu vzejdou.

Program kurzu je strukturován na základě hraných scének, které ilustrují jednotlivé komunikační situace a postupně uvádějí jednotlivé gramatické jevy a lexikum. V následující tabulce je vidět rozvržení scének do pěti týdnů podle jednotlivých témat:

1. týden	2. týden	3. týden	4. týden	5. týden
představení	ubytování	cestování	nakupování	stravování
1.1.a Dobrý den. Ahoj. 1.2.a Děkuji. 1.2.b Nerozumím. 1.3.a Jak se řekne...? 1.3.b Co to je? 1.3.c Pomoc! Nechte mě! 1.4.a Jmenuji se... 1.4.b To jsem já. 1.4.c Jak se to píše? 1.5.a Kdo to je? 1.5.b Těší mě. 1.5.c Jak se máte?	2.2.a Jaký je váš hotel? 2.2.b Čí je to? 2.3.a Mám rezervaci. 2.3.b Máte bazén? 2.4.a Jaké je heslo? 2.4.b Hledám ubytování. 2.5.a Chtěl bych rezervovat pokoj. 2.5.b Mluvíte česky?	3.2.a Hrad je tam. 3.2.b Kde bydlíš? 3.3.a Kde je bankomat? 3.3.b Musíte jít rovně. 3.4.a Jak se dostanu na ... ? 3.4.b Kolik stojí lístek? 3.5.a Odkud jsi? 3.5.b Jedeme vlakem.	4.2.a Chtěl bych jeden lístek. 4.2.b Kolik to stojí? 4.3.a Chtěl bych koupit náhrdelník. 4.3.b Vezmu si tenhle. 4.4.a Potřebuji známky. 4.4.b Líbí se mi tenhle. 4.5.a Co si přejete? 4.5.b Chci ten menší.	5.2.a Vezmu si kilo brambor. 5.2.b Chci dvacet deka šunky. 5.3.a Znáš dobrou restauraci. 5.3.b Co si dáte k pití? 5.4.a Máte vybráno? 5.4.b Zaplatíme. 5.5.a Máš čas v sobotu? 5.5.b Na zdraví!

Tabulka č.1 – Rozvržení a názvy hraných scének.

U navazujících výkladových videí jsme v závislosti na stanovených komunikačních cílech zvolili víceméně běžný postup v uvádění jednotlivých gramatických jevů, ve většině případů ve shodě s doporučeními pro úroveň A1²⁰:

1. týden	2. týden	3. týden	4. týden	5. týden
představení	ubytování	cestování	nakupování	stravování
1.1.1 Obecný úvod 1.1.2 Samohlásky 1.1.3 Souhlásky 1.2.1 Měkkění před -i a -ě 1.2.2 Sloveso <i>být</i> 1.2.3 Povolání a národnost 1.3.1 Zeměpis 1.3.2 Slabika 1.3.3 Spodoba znělosti 1.4.1 Slovesa <i>-ovat</i> 1.4.2 Jména a příjmení 1.5.1 Gramatický rod 1.5.2 Přivlastňovací zájmena 1.5.3 Praktický život	2.2.1 Adjektiva 2.2.2 Praha 2.2.3 <i>Ten, ta, to / čí, jeho</i> 2.3.1 Sloveso <i>mít</i> 2.3.2 Slovesa <i>-at</i> 2.3.3 Akuzativ sg. subst. (bez m. živ.) 2.4.1 Číslovky 0-10 2.4.2 Měkkění <i>bě, pě, vě</i> 2.4.3 Akuzativ adjektiv, <i>jaký?</i> 2.5.1 Sloveso <i>chtít, chtěl bych</i> 2.5.2 Slovesa <i>-it, -et/ět</i> 2.5.3 Číslovky 11-20	3.2.1 Turistické zajímavosti 3.2.2 Lokativ sg. subst. 3.3.1 Předložky <i>v a na</i> 3.3.2 Vokalizace předložek 3.3.3 Sloveso <i>jít</i> a směrová příslovce 3.4.1 Sloveso <i>jet</i> 3.4.2 Číslovky 20-100 3.4.3 Doprava v Praze 3.5.1 Genitiv 3.5.2 <i>Kde/kam?</i> 3.5.3 Doprava po ČR	4.2.1 <i>Kdy?</i> + dny v týdny 4.2.2 Číslovky 100 -1000 4.2.3 Hodiny 4.3.1 Slovesa <i>mocet, pomocet</i> 4.3.2 Tradiční řemesla 4.3.3 Zájmeno <i>tenhle</i> 4.4.1 Nominativ a akuzativ pl. subst. (bez m. živ.) 4.4.2 <i>Pro</i> + akuzativ 4.4.3 <i>Líbít se</i> + dativ osobních zájmen 4.5.1 Komparativ 4.5.2 Nom. a akuzativ pl. adjektiv 4.5.3 Číselné údaje	5.2.1 Genitiv pl. subst. 5.3.1 Stravování 5.4.1 Česká kuchyně 5.4.2 Vokativ nejčastějších jmen 5.4.3 V restauraci 5.5.1 Řadové číslovky 5.5.2 Modální slovesa 5.5.3 Na návštěvě

Tabulka č.2 – Jazyková náplň a realie.

Zmiňme zde jen několik základních faktorů, které určovaly rozložení učiva. Tradičně uvádíme výklad o zvukové a grafické stránce v úvodu kurzu. Tam, kde je to vhodné, se snažíme přihlídnout k možným interferencím mezi češtinou a francouzštinou, například explicitně upozorňujeme na ztrátu znělosti na konci slova, ke které ve francouzštině dochází v menší míře než v češtině. Pádové formy substantiv jsou zaváděny až od druhého týdne

²⁰ Hádková et al., 2005, Cvejnová et al., 2014.

počínaje akuzativem singuláru (bez životných maskulin, ta jsou zařazena až na čtvrtý týden společně s předložkou *pro*). Třetí týden se přidává lokativ a genitiv singuláru substantiv, čtvrtý týden následují nominativ a akuzativ plurálu (také bez životných maskulin) a konečně poslední týden přichází na řadu genitiv plurálu. U sloves se vyžaduje jen indikativ přítomného času a izolovaná kondičiální forma *chtěl bych*. Z ostatních prvků jmenujme zejména číslovky nebo rozlišení mezi příslovečnými určeními místa a směru.

Slovní zásoba použitá ve scénkách a v rámci teoretického výkladu čítá zhruba 250 slov, tzn. přibližně deset nových slov na den. Jde tedy o naprosté minimum, které může sloužit jako odrazový můstek k dalšímu studiu. Pro zájemce je k dispozici oboustranný slovník použitých slov a obrátů a také rozšiřující lexikální seznamy v textové podobě.

3. Závěr a perspektivy

Zápis do kurzu bude zahájen do konce roku 2016, kurz samotný bude probíhat na jaře roku následujícího. Podle informací, které máme k dispozici o rozsahu komunity frankofonních zájemců o češtinu (např. počet současných a bývalých studentů češtiny na Inalco a ve Francii vůbec, počet žadatelů o stipendia na letní školy v ČR, komunita studentů zapsaných na platformě CETLEF²¹ a další), lze strážlivým odhadem očekávat přinejmenším několik stovek zapsaných studentů²². Po ukončení životnosti kurzu na platformě FUN, kde může být v případě úspěchu po určité prodlevě i několikrát zopakován, bychom rádi zapojili vytvořené materiály do prezenční výuky na Inalco formou kombinovaného učení (tzv. blended learning) nebo do připravované placené nabídky online distančního vzdělávání.

Důležitou etapou bude zpětné vyhodnocení projektu a analýza průběhu kurzu. Bude nás především zajímat, do jaké míry bylo splněno očekávání zapsaných studentů a jak realistický byl navržený program s ohledem na jazykové a komunikační požadavky, ale i na časové nároky a požadované pracovní nasazení.

Literatura

Brdička, B. (2012): *Velký MOOC boom pokračuje* [online]. Cit. 27. 10. 2016. Dostupné z WWW: <<http://spomocnik.rvp.cz/clanek/16415/>>.

²¹ Viz <http://www.cetlef.fr>.

²² Kurzy čínštiny a arabštiny, pro které byl zápis otevřen v červenci 2016, vykazují před začátkem kurzu každý více než 8 000 zapsaných studentů.

- Cvejnová, J. a kolektiv (2014): *Referenční popis češtiny pro účely zkoušky z českého jazyka pro trvalý pobyt v ČR – úrovně A1, A2* [online]. Národní ústav pro vzdělávání.
Cit. 27. 10. 2016. Dostupné z WWW: <http://trvaly-pobyt.cestina-pro-cizince.cz/uploads/Dokumenty/Referencni_popis_cestiny_verze_pro_web.pdf>
- Haber, J. (2014): *MOOCs*. Massachusetts: MIT Press.
- Hádková, M. – Línek, J. – Vlasáková, K (2005): *Čeština jako cizí jazyk. Úroveň A1* [online].
Univerzita Palackého v Olomouci, Katedra bohemistiky Filozofické fakulty.
Cit. 27. 10. 2016. Dostupné z WWW:
<http://www.msmt.cz/uploads/soubory/mezinarodni_vztahy/cestinaA1.pdf>.
- Lhommeau, C. (2014): *MOOC. L'apprentissage à l'épreuve du numérique*. Limoges: Éditions Fyp.
- Martín-Monje, E. – Bárcena, E. (eds.) (2015): *Language MOOCs: providing learning, transcending boundaries*. Warsaw/Berlin: de Gruyter.
- Oliveri, N. (2016). *Apprendre en ligne : quel avenir pour le phénomène MOOC ?* Paris: Harmattan.
- Pappano, L. (2012): The Year of the MOOC [online]. *The New York Times*, 2(12).
Cit. 27. 10. 2016. Dostupné z WWW: <<http://nyti.ms/TTn1E6>>.
- Pomerol, J.-C. – Epelboin, Y. – Thoury, C. (2014): *Les MOOC. Conception, usages et modèles économiques*. Paris: Dunod.
- Rapp, L. (2014): *Les MOOCs, révolution ou désillusion ? Le savoir à l'heure du numérique*. Paris: Institut de l'entreprise.
- Siemens, G. (2013): Massive open online courses: Innovation in education. *Open educational resources: Innovation, research and practice*, 5, s. 5–15.

Abstrakt

Cílem příspěvku je referovat o zpracování frankofonního e-learningového kurzu češtiny pro začátečníky ve formátu MOOC (Massive Open Online Course), který vzniká v současné době na pařížském institutu Inalco. V první části představujeme tento nový typ distančního vzdělávání, jehož charakteristickými rysy jsou volná dostupnost na internetu, omezená doba trvání, průběžné a konečné hodnocení studentů, dominantní využití videomateriálů a důraz na sociální rozměr učení. V druhé části pojednáváme o samotném zpracování kurzu češtiny,

jehož struktura a náplň je dána jak požadovanými jazykovými, komunikačními a sociokulturními dovednostmi, tak specifickými možnostmi a omezeními použité technologie.

Klíčová slova

jazykový kurz češtiny pro začátečníky; e-learning; masivní otevřený online kurz; MOOC

Abstract

The aim of this paper is to report on a project which is currently being developed at Inalco (Paris) and which purpose is the design of a MOOC (Massive Open Online Course) on Czech language for beginners. In the first part, we present this new type of distance learning focusing on its specific features: free availability on the Internet, limited duration, continuous and final assessment of students, large use of videos and emphasis on the social dimension of learning. In the second part, we discuss the actual development of the Czech language course which structure and content is determined by multiple factors, mainly by the required language and communication skills and the inherent technological possibilities and limitations.

Keywords:

Czech language course for beginners; e-learning; massive open online course; MOOC

Adresa:

Institut national des langues et civilisations orientales – Université Sorbonne Paris Cité
EA 4514 PLIDAM
65, rue des Grands Moulins
Paris 75013, France
ivan.smilauer@inalco.fr

